

Utrikesutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande och sättande i kraft av det strategiska partnerskapsavtalet mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Japan, å andra sidan

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande och sättande i kraft av det strategiska partnerskapsavtalet mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Japan, å andra sidan (RP 17/2019 rd): Ärendet har remitterats till utrikesutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- enhetschef Sami Leino, utrikesministeriet
- ambassadråd Mari Lankinen, utrikesministeriet
- medarbetare Saara Harju, utrikesministeriet.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner det i juli 2018 i Tokyo undertecknade strategiska partnerskapsavtalet mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Japan, å andra sidan, och att riksdagen antar en lag för att sätta i kraft de bestämmelser i avtalet som hör till området för lagstiftning.

Partnerskapsavtalet med Japan är ett blandat avtal som innehåller dels bestämmelser som hör till medlemsstaternas behörighet, dels bestämmelser som hör till Europeiska unionens behörighet. Avtalet utgör en ram för sektorsavtal och samarbete. Det strategiska partnerskapsavtalet innefattar alla nuvarande samarbetsområden och ger möjligheter till samarbete på nya områden.

Avtalet syftar till att på bred front öka samarbetet mellan Europeiska unionen och Japan. Det innefattar utöver det politiska, ekonomiska och sektorsbaserade samarbetet även samarbete för att lösa regionala och globala utmaningar. I avtalet betonas samordning av ståndpunkter och utbyte av information i internationella forum. Utveckling av verksamhetsätt utifrån den gemensamma värdegrund som avser demokrati, rättsstatsprincipen och mänskliga rättigheter samt främjande av dessa värden är genomgående teman i avtalet. Det är fråga om ett ramavtal, det vill säga ett över-

Betänkande UtUB 3/2019 rd

gripande samarbetsavtal. Avtalet behandlar centrala politiska frågor och flera sektorsbaserade samarbetsområden på en relativt allmän nivå.

Parallellt med det strategiska partnerskapsavtalet fördes förhandlingar om ett avtal om ekonomiskt partnerskap mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Japan, å andra sidan. Dessa två partnerskapsavtal utgör en institutionell helhet.

Avsikten är att avtalet ska träda i kraft den första dagen i den andra månad som följer på den dag då Japans ratifikationsinstrument och det instrument som bekräftar Europeiska unionens och dess medlemsstaters godkännande och ratificering utväxlat. Lagen avses träda i kraft samtidigt som avtalet, vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av statsrådet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Relationerna mellan EU och Japan grundar sig på en gemensam förklaring från 1991 och på en tio-årig handlingsplan från 2001. I EU:s säkerhetsstrategi från 2003 erkänns Japan som en av EU:s viktigaste strategiska partner. Före förhandlingarna om det strategiska partnerskapsavtalet hade EU och Japan förhandlat fram samarbetsavtal inom en rad olika sektorer.

Utskottet påpekar att det delvis är oklart vad EU:s partnerskap innehåller och vilken betydelse de har och att EU i fortsättningen bör precisera och använda begreppet mer konsekvent.

Den 29 november 2012 bemyndigade Europeiska unionens råd kommissionen att förhandla om ett strategiskt partnerskapsavtal (Strategic Partnership Agreement, SPA) med Japan. Förhandlingarna inleddes 2013. Förhandlingarna utmynnade i ett övergripande samarbetsavtal där parterna är EU och dess medlemsstater, å ena sidan, och Japan, å andra sidan. Regeringen bedömer att avtalet i hög grad kommer att stärka samarbetet mellan EU och Japan och möjliggöra en bredare dialog med landet. Avtalet reflekterar EU:s och Japans gemensamma värden och syftar till att stärka partnerskapet på flera politikområden, däribland mänskliga rättigheter och grundläggande friheter, demokrati, internationell fred och säkerhet, aktiv multilateralitet och hållbar utveckling. Partnerskapsavtalet innefattar de politiska standardklausuler som brukar ingå i avtal med tredjeländer i fråga om demokrati, rättsstatsprincipen, mänskliga rättigheter, grundläggande friheter och förhindrande av spridning av massförstörelsevapen. Skyldigheten att följa dem definieras som en väsentlig beståndsdel av avtalet. Enligt uppgifter till utskottet kan överträdelse av de bestämmelser som betraktas som väsentliga beståndsdelar leda till ett sanktions- och samrådsförfarande. I sista hand kan en avtalspart då ensidigt besluta att tillfälligt upphäva bestämmelserna i avtalet.

Avtalet föreskriver om en gemensam kommitté med företrädare för båda avtalsparterna. Kommittén sammanträder en gång om året och den ska bland annat samordna partnerskapet, besluta om nya samarbetsområden, bevaka hur avtalet genomförs och lösa eventuella tvister i det hänseendet.

Parallellt med det strategiska partnerskapsavtalet förde parterna förhandlingar om ett avtal om ekonomiskt partnerskap mellan EU och dess medlemsstater, å ena sidan, och Japan, å andra sidan

Betänkande UtUB 3/2019 rd

(Economic Partnership Agreement, EPA-avtalet). Dessa två partnerskapsavtal bildar en institutionell helhet. EPA-avtalet trädde i kraft i februari i år. Propositionen går inte in på det avtalet.

Utrikesutskottet anser det vara viktigt att EU stärker förbindelserna med Japan. I många frågor är Japan den naturliga partnern för EU både i det bilaterala och i det multilaterala samarbetet. Utskottet menar att Japan är den naturliga partnern för EU för att backa upp det regelbaserade multilaterala systemet.

EPA-avtalet med Japan är viktigt, framhåller utskottet, eftersom Japan har stor ekonomisk betydelse för EU. Tack vare EPA-avtalet har vi nu ett frihandelsområde där det bor 630 miljoner människor. Japan hör till de största konsumentmarknaderna i världen och är efter Kina EU:s och Finlands största handelspartner i Asien. Samtidigt påminner utskottet om att det är viktigt att EU slutför förhandlingarna om investeringsskydd och investeringstvister med Japan.

Sammantaget sett anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Följaktligen tillstyrker utskottet propositionen utan ändringar.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Utrikesutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner avtalet i proposition RP 17/2019 rd till den del det hör till Finlands behörighet.

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 17/2019 rd utan ändringar.

Helsingfors 16.10.2019

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Mika Niikko saf
vice ordförande Erkki Tuomioja sd
medlem Eva Biaudet sv
medlem Jouni Ovaska cent
medlem Tom Packalén saf
medlem Jaana Pelkonen saml
medlem Mikko Savola cent
medlem Juha Sipilä cent
medlem Ville Tavio saf
medlem Anne-Mari Virolainen saml
ersättare Satu Hassi gröna
ersättare Sakari Puisto saf.

Betänkande UtUB 3/2019 rd

Sekreterare var

utskottsråd Jonna Laurmaa.